

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için **Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle**. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, alta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Toledot

Yitshak Neden Esav'ı Severdi?

Daha doğmadan bile önce Yaakov ve Esav ana rahminde mücadele halindeydi. Görülen o ki, ebedi rakipler olmak kaderlerinde yazılıydı. Aralarındaki fark sadece karakter ve görünüşleriyle sınırlı değildi. Anne ve babalarının duygularında da farklı yerler tutmaktaydılar:

"Çocuklar büyüdü. Esav usta bir avcı, bir kır adamı oldu. Yaakov ise evde, çadırlarda kalan mülayim biriydi. Av etinden hoşlanan Yitshak, Esav'ı severdi. Rivka ise Yaakov'u severdi."

Bereşit 25:27-28

Rivka'nın neden Yaakov'u sevdiğini biliyoruz. İkizler doğmadan önce Rivka'nın çektiği sancılar o kadar büyüktü ki, "A-Şem'den bir cevap almaya" gitmişti. Aldığı cevap şöyleydi:

"Rahminde iki ulus var; ve karnından iki farklı halk ayrılacak. Bir halk diğerinden daha güçlü olacak ve büyük olan, genç olana hizmet edecek".

Bereşit 25:23

Buradan anlaşılana göre, Tanrı, genç olanın üstün geleceğini ve tarihin yükünü taşıyacağını söylemekteydi; dolayısıyla Rivka, genç olanı, Yaakov'u seviyordu.

Ama öyleyse Yitshak neden Esav'ı seviyordu? Rivka'nın aldığı Tanrısal mesajdan haberdar değil miydi? Rivka ona anlatmamış mıydı? Ayrıca, Esav'ın vahşi ve fevri bir karaktere sahip olduğunu bilmiyor muydu? Yitshak'ın Esav'ı "Av etinden hoşlandığı için" sevdiği önermesini olduğu gibi anlamamız gerçekten mümkün müdür? Yani Yitshak'ın duygularını belirleyen midesi miydi; kendisine sevdiği yemekleri büyük oğlunun getiriyor olması mıydı? Tanrısal antlaşmanın geleceği söz konusu olduğuna göre bu sorunun cevabı tabii ki hayırdır.

Raşi'nin verdiği klasik cevap, metnin sözlük anlamına yakından kulak vermektedir. Esav, demektir Tora, "usta bir avcıydı"; ya da tam çeviriyle "tuzağa düşürmeyi bilen [*yodea tsayid*]" biriydi. Yitshak onu seviyordu, "çünkü tuzak ağzındaydı [*ki tsayid befu*]" Esav, demektir Raşi, Yitshak'ı ağzıyla avlardı. Raşi'nin "tuzağa düşürmeyi bilen" ifadesi hakkındaki açıklaması şöyledir:

Ağzıyla babasını nasıl tuzağa düşürüp aldatabileceğini biliyordu. Ona "Baba; kişi, tuz ve samandan nasıl *maaser* (onda bir) ayırmalı?" diye soruyordu. Sonuç olarak, babası onun emirleri gözetme konusunda çok titiz olduğuna inanmıştı.

Raşi'nin 25:27 açıklaması

Esav, tuz ve samandan *maaser* ayırmaya gerek olmadığını gayet iyi biliyordu, ama kurallardan ödün vermeyen sofu biri izlenimi vermek için yine de soruyordu. Raşi'nin, Yitshak'ın onu sevmesini "çünkü tuzak ağzındaydı" sözleriyle açıklayan pasuk hakkındaki açıklaması ise şöyledir:

Midraşsal açıklama, Esav'ın ağzında bir tuzak olduğu ve sözleriyle babasını tuzağa düşürdüğü ve aldattığı şeklindedir.

Raşi'nin 25:28 açıklaması

Dubnow Magid'i, neden Rivka'nın değil de yalnızca Yitshak'ın aldandığı konusunda ferasetli bir yorum ilave eder. Rivka, hilebaz Lavan'la birlikte büyümüştü. Ortada bir aldatmaca olduğu zaman onu hemen tespit ederdi. Onun aksine, Yitshak ise Avraam ve Sara'yla büyümüştü. Tek bildiği şey mutlak dürüstlüktü ve dolayısıyla kolaylıkla aldanabiliyordu. (Bertrand Russel bir keresinde filozof G. E. Moore hakkında bir yorumda bulunarak, Moore'nin yalan söylediğine sadece bir kez tanık olduğunu söylemişti. O olayda Moore'ye hayatında hiç yalan söyleyip söylemediğini sormuş, Moore de "Evet" diye cevap vermişti.)

Sonuç olarak, sorumuza verilen klasik cevaba göre, Yitshak Esav'ı seviyordu, çünkü basitçe, Esav'ın kim veya ne olduğunu bilmiyordu. Ama olası başka bir cevap daha vardır: Yitshak Esav'ı, tam da onun kim olduğunu gayet iyi bildiği için seviyordu.

Yirminci yüzyılın başlarında birisi, İsrail Devleti'nin kuruluşu öncesinde Erets Yisrael'de Aşkenazi Baş Haham olarak görev yapan büyük Rabi Avraam Yitshak Kook'un huzuruna bir ikilemele gelmişti. Bu adam, oğluna iyi bir Yahudi eğitimi vermişti. Kendisi de evde *mitsvaları* her zaman gözetmişti. Ne var ki, şimdi oğlu Yahudilikten çok uzaklara sürüklenmekteydi. Artık *mitsvalara* riayet etmiyordu. Hatta kendisini bir Yahudi olarak bile tanımlamıyordu. Acaba ne yapmalıydı? Rav Kook "Oğlun dindarken onu sever miydin?" diye sordu. "Tabii ki," diye cevap verdi baba. "Pekâlâ," dedi Rav Kook. "Öyleyse şimdi onu daha da çok sev."

Bazı zamanlarda sevgi, azarlamaların başaramadığını başarır. Tora burada bize, Yitshak'ın, büyük oğlunun gerçek doğası hakkında hiçbir şekilde kör olmadığını söylüyor olabilir. Ama eğer biri iyi davranan, diğeri ise kötü yola sapmaya meyilli iki çocuğunuz varsa, dikkatinizi hangisine daha çok vermeniz doğru olur? Kiminle daha çok vakit geçirmeniz gerekir?

Belki de Yitshak Esav'ı körlemesine değil, fal taşı gibi açık gözlerle, büyük oğlunun kendisine keder vereceği zamanlar olacağını bilerek, ama aynı zamanda ebeveynliğin ahlaki sorumluluğunun bizden, asi bir evlattan ümidimizi kesmemeyi ve tabii ki onu evlatlıktan reddetmemeyi talep ettiğinin de bilinciyle seviyordu.

Yitshak'ın sevgisi Esav üzerinde bir etki yaratmış mıydı? Evet ve hayır. Esav ile Yitshak arasında özel bir bağ olduğu açıktır. Bu durum Hahamlarımız tarafından tanınmıştır:

Raban Şimon ben Gamliel şöyle dedi: Kimse babasını benim babamı onurlandırdığım kadar onurlandırmamıştır; ama Esav'ın, babasını daha da fazla onurlandırdığını görüyorum.

Devarim Raba 1:15

Tabii ki Raban Şimon ben Gamliel'in bu sonuca varmasının bir sebebi vardır. İnsanlar genellikle ebeveynlerine hizmet ederken sıradan giysilerle dururlar ve iyi giysilerini dışarı çıkarmak için kullanırlar. Esav ise en iyi giysilerini, avlamak üzere dışarı çıktığı yiyeceği babasına ikram edeceği sırada giymek için hazırda tutuyordu. Yaakov'un, Esav hâlâ dışarıda avlanmaktayken onun bu güzel giysilerini giyebilmesinin sebebi buydu (Bereşit 27:14).

Tora'nın çok daha ileri bir noktasında Tanrı'nın Bene Yisrael'e, Esav'ın soyuna savaşı açmayı yasakladığını görmekteyiz. Tanrı orada Moşe'ye şöyle demektedir:

Halka şöyle emret: "Seir'de oturan kardeşleriniz Esav-oğullarının sınırından geçmek üzeresiniz. Sizden korkacaklardır, ama çok dikkatli olun, onları savaşa kıskırtmayın; zira size onların ülkesinden bir ayak basımı bile yer vermeyeceğim, çünkü Seir Dağı'nı Esav'a miras olarak verdim."

Devarim 2:4-5

Ve daha da sonrasında Moşe Bene Yisrael'e şöyle emretmektedir:

Bir Adomi'yi [yani Esav'ın soyundan gelen birini] hor görme, zira kardeşindir o.

Devarim 23:8

Hahamlarımız bu hükümleri, Esav'a, babasını onurlandırma şekli nedeniyle verilmiş kalıcı bir ödül olarak görmüşlerdir.

Pekâlâ, sonuç nedir? Acaba Yitshak, Esav'ı sevmekle doğru mu yapmıştır, yoksa yanlış mı? Esav bu sevgiye karşılık vermiştir, ama yine de bu, görünmez Tanrı ile yapılmış talepkâr antlaşmayı ve bu antlaşmanın gerektirdiği manevi fedakârlıkları üstlenerek ileri taşıyacak kişi olmasını sağlamamış, Esav, avcı Esav olarak, kır adamı olarak kalmıştır. Her çocuk ebeveyninin yolundan gitmeyebilir. Eğer Yitshak'ın niyeti Esav'ın, babasının yolunu izlemesini sağlamak idiyse, bunda başarısız olmuştur.

Ama şerefli addedilebilecek bazı başarısızlıklar vardır. Çocuklarınızı, sonuçta ne olurlarsa olsunlar sevmek de bunlardan biridir. Zira, kuşkusuz, Tanrı'nın bizi sevme şekli budur.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları:

1. Yitshak'ın Esav'a olan sevgisinin olumlu sonucu ne olmuştur?
2. Acaba Yitshak ve Rivka'nın ebeveynlik tarzlarındaki farklılığın altında, kendi isyankâr kardeşleri yatıyor olabilir mi?
3. Rabi Sacks, Rivka'nın Tanrı'dan aldığı mesajı Yitshak'a anlatıp anlatmadığını sorgulamaktadır. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz? Tora'da Rivka ve Yitshak'ın karşılıklı konuştukları başka örnekler bulabilir misiniz?